

“नागरी भूमापन हद्दीतील दुहेरी अधिकार अभिलेख (७/१२ व मिळकत पत्रिका) ठेवणे / संधारणाचे काम भूमी अभिलेख विभागाकडे देण्याबाबत कायदयातील तरतुदींचा अभ्यास करून प्रस्ताव सादर करण्यासाठी जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमी अभिलेख, पुणे यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्याबाबत.”

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र.३२६/ल-१.

पहिला मजला, मुख्य इमारत, मंत्रालय,

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : १३ ऑक्टोबर, २०२१

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम १९६६ चे कलम १२६ नुसार नगर भूमापन झालेल्या क्षेत्रामध्ये गावठाणातील मिळकती व कलम १२२ अन्वये अधिसूचित केलेल्या सर्व्हे नं./गट नं. च्या जमीनीचा समावेश असतो. नगर भूमापन नियमपुस्तिका व कलम १२६ च्या तरतुदीनुसार नगर भूमापन नियम फक्त बिनशेती जमीनीला लागू आहेत. या तरतुदीनुसार नगर भूमापन झालेल्या क्षेत्रामध्ये शेतजमीनी व्यतीरिक्त जमीनीचे अधिकार अभिलेख मिळकत पत्रिका व नकाशा संधारण व अद्यावतीकरणाचे काम भूमी अभिलेख विभागातील नगर भूमापन अधिकारी /उप अधिकार भूमी अभिलेख यांचे कार्यालयाकडून केले जाते. नगर भूमापन हद्दीतील शेत जमीनीचे अधिकार अभिलेख सात-बारा तहसिलदार, मंडळ निरीक्षक, तलाठी यांचेकडून संधारण व अद्यावत केला जातो. नगर भूमापन हद्दीतील शेती मिळकती /शेतजमीनी बिनशेती झाल्यानंतर विहीत कार्यपद्धतीअंती मिळकत पत्रिकेवर अंमल घेऊन त्या बिनशेती झालेल्या जमीनीचा सातबारा बंद करून तदनंतर पुढील सर्व हस्तांतरणाचे अधिकार अभिलेख संधारण व अद्यावतीकरण करण्याचे काम भूमी अभिलेख विभागामार्फत करण्याची तरतुद आहे. सदर तरतुदीप्रमाणे अधिकार अभिलेख जतन व संधारण करण्याची कार्यवाही प्रत्यक्षात होत नाही. पर्यायाने अनेक प्रश्न निर्माण झाले आहेत. अधिकार अभिलेखाची दुहेरी नोंद पद्धत अस्तित्वात असल्यामुळे अधिकार अभिलेखावरील नोंदी व मिळकत पत्रिकेवरील नोंदी यामध्ये विसंगती दिसून येते. तसेच सदर दोन्ही अधिकार अभिलेखाचे आधारे हस्तांतरणाचे व्यवहार होवून फसवणूक होण्याचे प्रकार वाढत आहेत. महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम, १९६६ मधील कलम -१२२ अन्वये अधिसूचित केलेल्या क्षेत्रातील शेती मिळकतीसह नगरभूमापनाची कार्यवाही कलम-१२६ अन्वये करण्याची असून नगर भूमापन हद्दीतील शेती शेतजमीनीसह सर्व मिळकतीच्या बाबतीत मिळकत पत्रिका उघडण्यात येवून मिळकतपत्रिका संधारण करणे, अकृषीक सारा वसूल करणे, तदनुषंगिक कर्तव्य पार पाडणे व नोंदवहया संधारण करणे याबाबतची कार्यपद्धती भूमी अभिलेख विभागाकडून करून घेणे अथवा नगर भूमापन हद्दीतील अधिकार अभिलेख संधारण करण्याची प्रचलित पद्धतीप्रमाणे ही कामे भूमी अभिलेख विभागाकडे देता येईल किंवा कसे याबाबतचा प्रस्ताव तयार करण्याकरीता कायदयातील तरतुदी व शासन परिपत्रके तसेच प्रत्यक्ष काम करताना येणाऱ्या अडचणी याबाबीचा विचार करून शासनास प्रस्ताव सादर करणेकामी जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमी अभिलेख यांचे अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती. त्यानुषंगाने शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय:-

नगर भूमापन हद्दीतील दुहेरी अधिकार अभिलेख (७/१२ व मिळकत पत्रिका) ठेवणे /संधारण करणेची पद्धतीत बदल करून संधारणाचे काम भूमी अभिलेख विभागाकडे देण्याकरीता कायदयातील तरतुदी, शासन परिपत्रके तसेच प्रत्यक्ष काम करताना येणाऱ्या अडचणी याबाबत अभ्यास करून सविस्तर प्रस्ताव सादर करण्याकरीता जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमी अभिलेख, पुणे यांचे अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे समिती स्थापन करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	पदनाम	समितीतील पद
१	जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमी अभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.	अध्यक्ष
२	उपायुक्त महसूल, विभागीय आयुक्त, पुणे.	सदस्य.
३	अतिरिक्त जिल्हाधिकारी, नंदुरबार, ठाणे, पुणे व नागपूर.	विशेष निमंत्रित
४	उप संचालक, भूमी अभिलेख, संलग्न जमाबंदी आयुक्त (नागरी भूमापन) पुणे.	सदस्य
५	राज्य समन्वयक, ई-फेरफार जमाबंदी आयुक्त कार्यालय, पुणे.	सदस्य
६	उप विभागीय अधिकारी, संगमनेर.	सदस्य
७	सहाय्यक संचालक, नगर रचना पुणे.	सदस्य
८	जिल्हा अधिक्षक भूमी अभिलेख, पुणे, नागपूर, मुंबई उपनगर.	सदस्य
९	तहसिलदार औरंगाबाद, नाशिक, मिरज, जि. सांगली.	सदस्य
१०	नगर भूमापन अधिकारी, कोल्हापूर.	सदस्य
११	नगर भूमापन अधिकारी क्र. १ नागपूर.	सदस्य
१२	उप अधिक्षक भूमी अभिलेख, औरंगाबाद.	सदस्य
१३	नायब तहसिलदार , नाशिक जिल्हा नाशिक.	सदस्य
१४	कार्यालय अधिक्षक, नागरी भूमापन क्र. ३ , जमाबंदी आयुक्त कार्यालय, पुणे.	सदस्य सचिव

२. सदर समितीची कार्यक्षमता पुढीलप्रमाणे विहीत करण्यात येत आहे.

- नगर भूमापन हद्दीतील जमीनीचे अधिकार अभिलेखाबाबत व दुहेरी अधिकार अभिलेख बंद करणेबाबतची सद्यस्थितीची माहिती घेणे.
- प्रचलित कायदे व नियमात काय दुरुस्ती करणे उचित होईल याबाबत दुरुस्ती सुचविणे.
- नगर भूमापन हद्दीतील दुहेरी सातबारा बंद करणेबाबत प्रचार व प्रसिध्दीच्या कार्यक्रमाची रुपरेषा तयार करणे.
- नगर भूमापन हद्दीतील नमुना नंबर १२ संधारण करणेबाबत व अकृषीक जमीन महसूल वसुलीची जबाबदारी निश्चित करणे.
- अंमलबजावणीचे टप्पे /कार्यपद्धती ठरविणे.

३. सदर समितीने नगर भूमापन हद्दीतील दुहेरी अधिकार अभिलेख (७/१२ व मिळकत पत्रिका) ठेवणे / संधारण करणेची पद्धतीत बदल करून संधारणाचे काम भूमी अभिलेख विभागाकडे देण्याबाबत कायदयातील

तरतुदी, शासन परिपत्रके तसेच प्रत्यक्ष काम करताना येणाऱ्या अडचणी याबाबत सविस्तर अभ्यास करून सविस्तर प्रस्ताव एक महिन्यात शासनास सादर करावा.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२११०१३१५४९१८२९१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(संजय बनकर)

उप सचिव

प्रत :-

- १) जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमी अभिलेख, पुणे.
- २) उपायुक्त महसूल, विभागीय आयुक्त, पुणे.
- ३) अतिरिक्त जिल्हाधिकारी, नुदरबार, ठाणे, पुणे व नागपूर.
- ४) उप संचालक भूमी अभिलेख, संलग्न जमाबंदी आयुक्त (नागरी भूमापन) पुणे.
- ५) राज्य समन्वयक, ई-फेरफार जमाबंदी आयुक्त कार्यालय, पुणे
- ६) उप विभागीय अधिकारी, संगमनेर.
- ७) सहाय्यक संचालक, नगर रचना पुणे.
- ८) जिल्हा अधिक्षक भूमी अभिलेख, पुणे नागपूर, मुंबई उपनगर .
- ९) तहसिलदार औरंगाबाद, नाशिक, मिरज, जि. सांगली.
- १०) नगर भूमापन अधिकारी, कोल्हापूर
- ११) नगर भूमापन अधिकारी क्र. १ नागपूर
- १२) उप अधिक्षक भूमी अभिलेख, औरंगाबाद.
- १३) नायब तहसिलदार , नाशिक जिल्हा नाशिक
- १४) कार्यालय अधिक्षक, नागरी भूमापन क्र. ३ , जमाबंदी आयुक्त कार्यालय, पुणे.
- १५) निवड नस्ती.